

ELIZA DOOR EEN SPEELMAN TOT
PROFETEEREN OPGEWEKT.

II KONING. III: 11-15.

Ende Jofafat zeide; *Is hier geen Profeet des HEEREN, dat wy door hem den HEERE mogten vragen? Doe antwoordde een van de knechten des Konings Israëls, ende zeide; Hier is Eliza de zoon Safats, die water op Elias handen goot. Ende Jofafat zeide; Des HEEREN woord is by hem: zo togen tot hem af de Koning Israëls, ende Jofafat, ende de Koning van Edom. Maar Eliza zeide tot den Koning Israëls: Wat hebbe ik met u te doen? gaat henen tot de Profeeten uwer vaders, ende tot de Profeeten uwer moeder: dog de Koning Israëls zeide tot hem; Neen, want de HEERE heeft deze drie Koningen geroepen, om die in der Moabiten hand te geven. Ende Eliza zeide, [Zo waaragtig als] de HEERE der heirscharen leeft, voor wiens aangezigt ik sta, zo ik niet het aangezigt Jofafats des Konings van Juda opname, ik en zoude u niet aanschouwen, nogte u aanzien. Nu dan, brenget my enen speelman: ende het geschiede, als de speelman op de snaren speelde, dat de hand des HEEREN op hem quam.*

An de rivieren van Babel daar zaten wy, ook weenden INLEIDING.
wy, als wy gedagten aan Sion. Wy hebben onze harpen gehangen aan de wilgen, die daar in zyn. Als zy die aldaar ons gevangen hielden de woorden eens lieds van ons begeerden, en zy die ons overhoop geworpen hadden, vreugde: [zeggende] zingt ons [een] van de liederen Sions. [Wy zeiden] Hoe zouden wy een lied des HEEREN zingen in een vreemd land? Zo luid de bedroefde klagte der Joden in Babel. Psalm. 137: 1-4.

H

Zy

Zy wyzen dit verzoek der Babiloniërs van de hand met verwonderinge, verontwaardiging en een treurig beklag: en merken het aan als een onbetamelyke zake, de heilige Liederen, tot den Tempeldienst te Jeruzalem verordent, in een land te zingen, 't welk de afgoden was toegewyd, en vleeschelyke ooren te streelen met geestelyke liederen. Maar ook vinden zy zig daar toe onbequaam: hunne herten waren vol van treurigheid, als zy aan Sion dagten, en de harpen hingen aan de wilgen; vermits zy als ballingen in een vreemd land gevangen zaten, van den openbaren godsdienst en de onderpanden van Gods Verbond berooft.

Zo gaat het meermalen Gods kinderen, wanneer zy omzwerven in een vreemd land, van de blyken van Gods gunstige nabyheid ontbloot: dan hangen de harpen aan de wilgen, dan is 'er meer dan eene kragtadige opwekking van node, om hen uit het stof te schudden; zullenze een welluidende belydenis opgeeven van des HEEREN name en wegen.

Dat ondervond Eliza in de tegenwoordige geschiedenisse. Hy hadde zyne woonplaatse gevestigd te Samaria, wel behoorende tot het *Beloofde Land*, maar nu in een *vreemd land* afgewisselt, wegens de afgoderye en beeldendienst. Hy word van den Koning Joram verzogt om te profeteeren, maar hy wyft dit met verontwaardiging van de hand. Andermaal aangezogt eischt hy een speelman, om door het heilig snarenspeel tot profeteeren te worden opgewekt.

t'ZAMEN-
HANG.

In het voorgaande is getoont, hoe Eliza te Jericho en Bethel door heilzame en vreesfelyke wonderdaden zy verheerlykt voor het oge van vrienden en vyanden; daar de zonen der Profeten hem als den navolger van Elia eeren; maar de aanhangers van den Baäl- of Beelden- dienst Gods wrake aan de spottende kinderen aanschouwen; opdat niemand zig voortaan onderwinde dien Gezalfden des HEEREN aantetaften. Nu

Nu zal in dit Kap. aangewezen worden, hoe hy als een groot Profeet zy bekend geworden aan de Koningen van Juda, Israël en Edom.

Twee byzonderheden zullen nu onze aandacht oefenen. VERDEE-
LING.

I. De ontdekking van Eliza. vs. 11, 12.

II. Zyne onderhandeling met de Koningen. vs. 13-15.

De Aanleiding tot ontdekkinge van den Profeet Eliza word ons verhaalt vs. 1-10. en de korte inhoud komt hier op uit. VERKLA-
RING VAN
het I. DEEL.

Meza, de Koning der Moabiten, welke van David waren cynbaar gemaakt en na de scheuringe van de X. stammen onder de magt van Israëls Koningen geraakt, was na Achabs dood van den Koning Israëls afgevallen. * Joram, gezint hem weder tot zynen pligt te brengen, trekt met zyn heir uit Samaria en nodigt Jofafat, den Koning van Juda, tot de gemeenschap van dezen oorlog. Welke door zyn voorgaand bondgenootschap met Achab niet afgeleert, waar by hy zig zo qualyk bevonden hadde, zig op nieuw met zynen zone Joram onbedagtzaam inwikkelt. Kantt. op
vers. 4.

Na een gehouden krygsraad trekken zy tegen Moab op door de woestyne van Edom, 't welk toen ter tyd onder de heerschappye van Jofafat was, die daar een Koning, dat is een Onderkoning of Stadhouder hadde aangestelt, naar het bericht 1 Kon. 22: 48. De drie Koningen onbedagtzaam met het leger zeven dagreizen hebbende omgetrokken, hoewel geleid door een heimelyke hand van God, lopen groot gevaar wegens gebrek aan water: 't welk den Koning Israëls, als een wanhopig mensch, doet uitroepen: *Ach! dat de HEERE deze drie Koningen geroepen heeft, om die in der Moabiten hand te geven!* Vertonende in deze tale den aart der goddeloze, die in voorspoed aan God niet denken, vers. 10.

H 2

en

* De Moabitis consule Cl. Vitring. in Jes. cap. 15 & 16. & Tabulam Geograph. tom. 2. fin.

Jud. vs. 16. en in tegenspoed over Hem klagen, of tegen Hem murmureeren.

Maar *Josafat*, wyzer en godvrugtiger dan *Joram*, zeyde: *Is hier geen Profeet des HEEREN, dat wy door hem den HEERE mogen vragen?* vers 11.

Het plag van ouds onder des HEEREN volk een gewoonte te zyn, dat men in gewigtige onderneemingen des HEEREN mond raadpleegde: inzonderheid ook in het voeren van oorlogen; dewyl *Jehova Koning* van Israël was, en zyn naam *Krygsman*: ten welken einde men of door den Priester met den Urim en Tummim des HEEREN mond vroeg, of door den eenen of anderen Profeet, die by de hand was, den wille van Israëls God plag te verneemen.

Ex. 15: 3.
Iken Ant.
Hebr. p.
242. 467.

Het was de pligt van *Josafat* geweest, voor zyne verbintenisse met *Joram*, hier over den HEERE raad te vragen; maar dit hadde hy verwaarlooft of om vleesche-lyke redenen naagelaten: nu door des Allerhoogsten roede als opgewekt, wil hy dit zyn verzuim verbeeteren, denkende; beter laat dan nooit. Uit dien hoofde vraagt hy: *is hier geen Profeet des HEEREN, dat wy door hem den HEERE vragen?*

Met nadruk verneemt hy naar een *Profeet van Jehova*, om te tonen, dat het hem niet om het even ware, hoedanig een Profeet men raadvraagde. Hy hadde de nietigheid en leugengeest van *Achabs* profeten voorheenen vernomen: dies is het hem te doen om een Profeet, die *Jehova*, den God van *Abraham*, *Isaäk* en *Jakob*, aankleefde en van Hem gezalft en gewyd was; om door hem, als Gods orakel-stemme, zynen welbehagelyken wille te verstaan. En dit mogen tusschen beiden alle benauwde en verlegene zielen wel ter herte nemen, opdatze niet in verkeerde handen vervallen.

1 Kon. 22:
5-7.

Maar waarom hadde *Josafat* zelve genen Profeet des HEEREN medegenomen, waar van 'er meer dan een

in zyne heerschappye gevonden wierden? dit schynt een tweede misflag in dien godvrugtigen Vorst geweest te zyn. Ondertusschen was hier in een heimelyke hand van de Voorzienigheid, om Eliza by deze gelegenheid bekent te maken.

Want dog op deze vrage van Josafat, antwoordde een van de knechten des Konings Israëls en zeide: Hier is Eliza, de zoon van Safat, die water op Elias handen goot.

Daar Joram zwygt, als zig weinig met des HEEREN Profeeten bemoejende, neemt een van zyne knechten of hovelingen het woord op, die beter kennis, dan zyn meester, aan Eliza hadde: mogelyk een verborgen discipel van Eliza, gelyk Achab ook een godvrugtigen Obadja aan zyn hof hadde.

Hy beantwoord de vrage van Josafat, en maakt hem bekent, dat 'er een Profeet des HEEREN by de hand was: namentlyk *Eliza, de zoon van Safat, die water op Elias handen goot*: dat is, die hem diende, volgens de gewoonte van de knechten der Profeeten, die zelve de geringste dienstwerken omtrent hunne Heeren waarnamen, als het water op hunne handen te gieten, wanneer zy zig wilden wasschen, den riem hunner schoenen te ontbinden; enz.

Alting
Silo lib. 3.
cap. 6. tom.
5. p. 56.

In deze omschryvinge van Eliza steekt meer geheim, dan men met den eersten opslag denken zoude: want 1. was deze Eliza de voornaamste *discipel* van Elia en als zyn lyfknecht; zo hadde men hem niet alleen voor een godvrugtig man te houden, die zo lang het onderwys van zulk een hemelschen Meester hadde genoten, maar ook voor een groot Profeet; op wien waarschynlyk de wonderkracht van dien Elia was overgegaan, die wel eer door zyn gebed den hemel gesloten en geopend hadde. 2. Hadde hy water op Elias handen gegoten, men mogte dan hopen, dat hy ook water aan het dorstig heir zoude weten te verschaffen.

Schoon nu Eliza zyne woning te Samaria hadde, schynt het egter, dat hy toen ter tyd omtrent het leger zig hebbe opgehouden: want de knecht zeide: *Hier is Eliza* enz. waar van men in 't gemeen deze rede kan geven; omdat de HEERE in de Wet geboden hadde, dat de Priesters mede het leger zouden volgen, om met hunne leeringen, voorbiddingen, bemoedigingen, enz. het heir behulpzaam te zyn: * welke in het leger van Israël ontbrekende, wilde Eliza hunne plaats vervangen, op dat de valsche Profeteen daar den baas niet mog-

Num. 10:
2, 9.
Deut. 10:
1-4.
Iken 1. c.
p. 470.

* By zulk een gelegenheid is Huldrik Zwinglius in den slag gesnevelt: want die van Zurich hadden de gewoonte, om den eersten Dienaar des Goddelyken Woords mede te zenden, wanneer men tegen den vyand ten stryde trok. Tegen zyn dood lichchaam wierde van de vyanden vreesfelyk gewoed, nadat men het in vier stukken gesneden hadde, wierde het verbrand: maar 't geen opmerkelyk is, zyn hert wierd in de asche onbezeert bevonden. Het Byfchrift, dat Beza op hem maakte, is by uitstek fraai: aangehaalt in *Sculteti Annal. Decad. 2. p. 347-349.* en by *Melchior Adam* in *vita Zwinglii*, en elders. Wy kunnen ons niet bedwingen, om het ook hier plaats te geven; en met een vrye vertalinge en kleine aanvullinge het van verre te volgen.

Zwinglius arderet gemino cum sanctus amore;
Nempe Dei inprimis, deinde etiam Patriæ,
Dicitur in solidum se devovisse duobus,
Nempe Deo inprimis, deinde etiam Patriæ.
Quam bene perfolvit simul istis vota Duobus,
Pro Patria exanimis, pro Pietate cinis!

dat is:

Een dubbeld Liefde vuur, voor God en 't Vaderland,
Stak Zwinglius, dien held, naar ziel en lyf in brand:
Die hy voor Beide gaarn ten offer wilde geven.
Hoe trouw hield hy zyn woord aan God en 't Vaderland!
Voor 't Vaderland ontzielt en voor Gods naam verbrand.
Zyn hert blyft ongequetst, zo wel in dood als leven.

mogten speelen. Maar in 't byzonder heeft men hier in een heimelyke bewerking en drift des H. Geests in Eliza aan te merken.

Josafat beruſt in dit bericht; want *hy zeide: des HEEREN woord is by hem.* vers. 12.

Wy behoeven dit niet met ſommige vraags-wyze op te vatten: *is des HEEREN woord by hem?* als of Josafat twyffelde, of hy zo wel een goddelyk Profeet, als zyn Meeſter, ware. Wy nemen het liever met de Onze ſtelliger wyze: *des HEEREN woord is by hem.* „erken-
Kantt.
 nende dat hy een getrouw Profeet van den waren God was en hen van des HEEREN wege een goede raad konde geven. Immers het is meer dan waarschynelyk; dat Josafat, een godvrugtig Vorst, niet onkundig zy geweest, hoedanige Profeeten Jehova nog in het avvallig Iſraël verwekte, om voor Zynen Name en dienſt te pleiten: te meer omdat Eliza zig reeds te Jericho en Bethel aan de grenzen van Juda, zo doorlugtig door zyne wonderen hadde opgedaan: en wie twyffelt 'er aan, of de godvrugtige in Juda en Iſraël hebben, zo veel mogelyk, de gemeenſchap der heiligen ook hier in geoeffent, om elkanderen te berichten hoe het met Gods zake ſtond?

Op deze goedkeuringe van Josafat, *togen tot hem af de Koning Iſraëls en Josafat en de Koning of onderkoning van Edom.* Dewyl Josafat hier geen Koning genoemt word, denken ſommige, dat hy uit eerbied voor den Profeet en de woorden Gods, mitsgaders uit aanmerkinge van de treurige tydsomſtandigheid de koninklyke ſieraden zoude hebben afgelegd. Maar dit ſchynt wat verre gezogt: 't is waarlyk al een grote verneedering, dat deze drie Koningen zig naar Eliza begeeven, welke zyne tente buiten het leger hadde opgespannen, gelyk Joſefus wil.

Zy ontbieden hem niet by zig, maar *komen zelve tot hem af.* waar in men i. een bewys kan aanmerken van
hunne

hunne verflagenheid, dewyl de benauwtheid der tyden den Vorstelyken moed vry wat hadde doen zakken. 2. Van den eerbied, welken zy den Man Gods betonen, dien zy zelve opzoeken, dat in tyden van voorespoed niet zeer gemeen is. 3. Vooral zoude dit wel door aanraden van Jofafat kunnen geschied zyn, om den dienst van den waren God luister by te zetten in 't midden van een heir, daar zo vele Baäl- en Beelden-dienaars gevonden wierden: tegen welken voorslag zig Joram niet durfde verzetten; om dat hy mogelyk herdagte, hoe qualyk het zynen broeder Ahazia bekomen was, die twee Hopmannen met hunne vyftige zond om Elia willens of onwillens tot hem te brengen.

Jofef.
p. 300.

2 Kon. 1.

II. DEEL.

Maar gaanwe de Onderhandeling van de Koningen met Eliza, en het gedrag van den Profeet wat nader beziën.

Hier van word eerst aangetekent vers 13. *Maar Eliza zeide tot den Koning Israëls: wat hebbe ik met u te doen?* enz.

Het schynt, dat 'er enige onderhandeling tusschen beiden zy voorafgegaan; althans dat Joram op zig genomen hebbe, om uit name van de Koningen enigen voorstel of verzoek aan Eliza te doen: wiens inhoud het den Geest niet behaagt heeft te laten aantekenen.

Immers Eliza bejegt hem met een scherp antwoord, 't welk als een tweefnydend zwaard in zyn herte moeste ingaan.

Wat hebbe ik met u te doen? zo luid zyne tale: eigentlyk in den grondtext: *Wat my en u?* dat is; wat gemeenschap is 'er tusschen ons beide? Een gewone spreekmanier by de Hebreuwen: waar mede Eliza zeggen wil: ik sta verwondert, dat gy tot my komt, daar wy nimmer zyn t'zamengekomen en niet de minste vereeniging des herten of des wandels hebben: gy een dienaar van kalveren, en ik van Jehova. Even als Jerem. 23: 28.

Amos. 3:3.

Wat heeft het stro met het koorn te doen? en. 2 Kor. 6: 14, 15.

Wat

Wat gemeenschap is 'er tusschen het licht en de duisternis? tusschen Christus en Belial? enz. Waarlyk een zweemfel van Elias heldhaftigen geest.

Maar het klimt nog hoger in het vervolg. Ga heenen tot de profeteen uwes vaders en tot de profeteen uwer moeder.

Hy zend hem heenen naar de valsche profeteen, die of den Baäl of de Beelden aankleefden, van Achab en Jezabel ingevoert of aangequeekt, dat die hem nu helpen in de ure der benauwtheid: als of hy zeide; Uw vader en uwe moeder waren de heftige vervolgers van Gods dienaren en de grote patronen van de valsche profeteen; en gy zyt genoegzaam in derzelver voetstappen ingetreden; verflaast aan den wille van uwe moeder houd gy die bedriegers aan de hand: ga nu heenen naar hen, dat zy u raad en hulpe verschaffen in deze bange ure.

Egter raad Eliza dit Joram niet ernstig aan, maar gebruikt een gezoute spotterny, om hem en zyne afgodische profeteen te beschimpen: even gelyk zyn meester Elia met de Bäals-profeteen spotte: *Roept met luider stemme: enz. ja in navolginge van God zelve: Jerem. 27-28. Waar zyn dan uwe goden, die gy u gemaakt hebt? laatze opstaan, of zy u ten tyde uwes quaads zullen verlossen.* Van hoedanige heilige beschimpinge in de historie van p. 118, 119. Elia uitvoeriger gesproken is.

Joram, schoon voor het hoofd gestoten, laat zig egter zo niet afzetten: hy houd by den Profeet aan: *Dog de Koning Israëls zeide tot hem: Neen: want de HEERÉ heeft deze drie Koningen geroepen, om die in der Moabiten hand te geven.*

Den zin van het wordeken *neen* hebben de Onze dus begrepen: „roer die dingen nu niet aan en rep daar niet van.„ waar inzy den Chaldeeuwfen Uitlegger schy-
 Michaël.
 nagenevolgt te zyn; welke het dus uitbreid: „ik bidde u, gedenk nu niet aan die zonden en godloosheid: ik smeke voor ons Gods barmhertigheid.„ Maar

mogelyk zoude men ruim zo eenvoudig dit woordeken *neen* betrekkelijk kunnen maken op het voorgaand fcherp verwyf van Eliza: en dan wil Joram zeggen: O *neen!* ik zal niet gaan tot de profeten van mynen vader en moeder, welke door hunne valsche beloften
 1 Kon. 22. mynen vader in het verderf gebragt hebben: maar tot Jehova den God van Israël.

En dit past zeer wel by de rede welke hy hier van geeft: *Want de HEERE heeft deze drie Koningen geroepen, om die in der Moabiten hand te geven.* Zo erkent hy dat de HEERE door een zonderlinge hand van zyne Voorzienigheid hen in dit dodelyk gevaar gebragt hadde; en dat het over zulks beter was tot de HEERE toevlugt te nemen, dan op afgoden en beelden te vertrouwen. De Naam van *Jehova* is dog hier van een zonderlingen nadruk: Die hadde hen geroepen in zulk een gevaar; Die alleen konde hen verlossen uit de hand des vyands.

En zo verftoont hier Joram dezelve gefteltheid met het benauwt Israël in de woeflyne: waar van gemelt word: Pfalm. 78: 34-37. *Als Hy hen doodde, vraagden zy naar Hem en keerden weder en zогten God vroeg -- En zy vleiden Hem met hunnen monde en logen Hem met hunne tonge: want hun hert was niet regt met Hem, enz.*

Eliza, aan wien de huichelagtige of gedwongene onderwerping van Joram niet onbekent was, volhard in zyne ftraffe tale: want *hy zeide: [Zo waaragtig als] de HEERE der heifcharen leeft, voor Wiens aangezigte ik fta: enz. ys. 14.*

Hy begint met een plegtige betuiginge in den name
 Elia p. 6, 7. van Jehova den Levendigen God, aan Wien alle heifcharen onderworpen zyn, en voor Wiens aangezigte hy ftond als zyn dienaar: om Joram onder indruk te brengen van des HEEREN ontfachgelyke Majefteit, zelve in zynen Gezante blykbaar, en van de zekerheid en 't gewigte zyner woorden. Hier

Hier op toond Eliza, wat hem uitlokke, om zig nader in deze zake in te laten; niet de agting voor Joram, maar voor Jofafat. *Zo ik niet het aangezigt van Jofafat, den Koning van Juda, opnam: ik zoude u niet aanschouwen nog aanzien.* Dat is het merk van een Sioniet, die op den berg van Gods heiligheid verkeert: *in wiens oogen de verworpene veragt is: maar hy eert de gene die Jehova vreezen.* Pf. 15:4.

Zyne hoogagting voor Jofafat drukt hy uit met deze tale: dat hy *zyn aangezigt opnam.* Iemands aangezigt op of aan te nemen zegt zo veel als iemand uit een toegenegen herte te willen weldoen, uit aanmerkinge van het goede, dat in zulk eenen gevonden word: zo komt het voor Gen. 32: 20. en 1 Sam. 25: 35. daar David tot Abigail zegt: *Trek met vrede op naar uw huis, ziet ik hebbe naar uwe stemme gehoort en hebbe uw aangezigt aangenomen.* Zo betuigt ook hier Eliza, dat hy met eerbied en toegenegendheid omtrent Jofafat was aangedaan, wegens zyne godsvrugt en al het goede, dat hy ten beste van den name des HEEREN in het ryk van Juda hadde gewrogt. En dit spreekt hy opentlyk uit, zo tot bemoediging van Jofafat, als tot beschaming van Joram.

Aan wien hy zyne kleinagting voor het hoofd dus aanzegt: *Zo ik u zoude aanschouwen, of aanzien!* want zo luid de grondtale. Een heftige maniere van uitdrukkinge en zyne veragting van Joram levendig aanwyzende, dien hy niet wilde verwaardigen aan te zien; tenzy dan om Jofafats wille: waar uit dan Joram duidelyk afnemen konde; dat het goede, 't welk de Profeet in het vervolg verrigten mogte, niet om Jorams wille was, maar om den naam en dienst van Jehova te verheerlyken, welken Jofafat getrouw hadde aangekleeft.

En zo mogenwe hier uit tusschen beiden leeren; dat de godvrugtige een steunsel van een land en het behoud

van een leger zyn, dewyl God, om zyner kinderen wille, meermalen een goddelozen hoop spaart en uiterlyke weldaden schenkt, tot hunne bescheming, bekeerling of tot verzwaring van hun oordeel.

Wanneerwe nu deze gansche handeling tusschen Joram en Eliza inzien; vindenwe daar in een klaar merk, dat Eliza een regtaardig discipel van Elia was, die meer dan eens Achab op een strenge maniere bejeegende. Waarlyk hier in openbaard hy een zonderlinge vrymoedigheid, die den Koning Joram zo ernstig durft aanspreken en dat in de tegenwoordigheid van de Koningen van Juda en Edom. Hoedanig een buitengewone vrymoedigheid meermalen aan de oude Profeeten gegeven en van Jesus aan zyne discipelen beloofd wierde.

Luc. 21:15. Maar, mogte iemand denken, beledigde Eliza niet den Koning Joram in zyne hoogheid door zulk een strenge en veragtelyke behandeling? Geensins: Eliza deed dit niet uit een byzonder ongenoegen of wraakzugt; maar door een heilige drift des Geests. Ook beledigt hy hem niet in zyne Koninklyke waardigheid; maar steld hem zyne gruwelen voor oogen; waar door hy in den afval van zyne ouderen volhardde en tegen God en zynen pligt zondigde: naa te zien Deut. 17: 14-20.

Maar mogelyk zal iemand aanhouden: Joram toonde zig egter nederig en gedwee; hy komt eerst tot Eliza, en betuigt, dat hy van de valsche profeten afzag en zig tot Jehova wendde. Maar genomen al, dat de zin zyner woorden dus moest begrepen worden, Eliza zag egter door dat momaangezicht heen, en bemerkte wel haast, dat dit maar een geveinsde en gedwongene onderwerping was; dewyl zyn herte de ydelheid aankleefde en niet het minste teken van boetvaardigheid en vernederinge opgaf.

Eliza dit bestraffend woord tot Joram hebbende gesproken, wil egter het aangezicht van Josafat opneemen en de Koningen met een goeden raad dienen.

Ten dien einde beveelt hy: *Nu dan*, dewyl de hoog-agting voor Jofafat by my overweegt, *brenge my een speelman.*

Het grontwoord beteekent zulk eenen, die op muzi-
kale instrumenten speelt, gelyk de harpe, cither, luit-
te, enz. Hoedanige Speellieden en Zangers veele wa-
ren, van David in onderscheidene ordeningen geschift; 1 Chron. 23.
waar van een ieder op hare beurte den dienst des heilig-
doms moeste waarnemen; om dien ouden godsdienst te
meer luister by te zetten; om door die speeltuigen het
gemoed van Israël tot Gods lof op te wekken, het ge-
zang te bestieren en het geklank van het Evangelium uit te
beelden, 't geen in den nieuwen dag een welluidenden
ophef zoude maken van des HEEREN wegen en heer-
lykheid tot aan de einden der aarde; in de byzonderhe-
den hier niet uit te breiden. En 't is ligt te denken, dat
'er van zulke Leviëten, die teffens speellieden waren,
meer dan een in Jofafats heir gevonden wierden.

Zodanigen Speelman eischt Eliza, dat men *tot hem
brenge*. Van welk bevel de Redenen wel onderzocht,
maar niet nauwkeurig konnen bepaalt worden. 1. Het
kan zyn, dat de Profheet langs dezen weg zyn herte,
door een regtmatigen toorn beroert, weder tot bedaren
hebbe willen brengen; waar toe de Muzyk een groot
vermogen heeft: gelyk Saul zelve hier van de uitwer-
kinge ondervond; want als *David met zyne hand op de
harpe speelde, was het Saul tot een verademinge en het werd
beter met hem, en de boze geest week van hem.* 1 Sam. 16:
14-23. 2. Of dat Eliza door deze handelwyze zyne ac-
coördstemming met de heilige Profecten in het Ko-
ninkryke van Juda wilde aantonen, waar van gemeld
word 1 Chron. 25: 1, 2. Dat zy *met harpen, luiten en
cimbalen profeteerden.* 3. Vooral schynt hy een Speelman
begeert te hebben, opdat die een Lofzang, Gode ter
eere, mogte opheffen; waar in zyne wonderbare ver-
lossin-

Kanttek.

1 Chron. 23.

Lampe in
Pf. 45. p.
28 & seqq.

Martyr.

Burman
p. 80.

loffingen omtrent zyn Israël geroemt of voorspelt wierden: en wel tot beschaming van de afgoden- en beelden-dienaaren, tot verwekking van aandacht en eerbiedigheid in de Koningen en tot zyne eigene opwekkinge; als wetende dat God wilde wonen onder de lofzangen

Pf. 22: 4-6. Israëls, op Wien de Vaders vertrouwende waren uitgeholpen en niet beschaamt geworden. Want schoon de muzyk eigentlyk den Geest der profecyen niet kan uitlokken, is het egter niet onwaarfchynelyk, dat de Profeten zig in sommige gelegenheden hebben getragt voor te bereiden, door vasten, leezen, overdenken, gebeden, dankzeggingen, en de muzyke zelve, om 't geen God hen vrymagtig wilde openbaren in een wel bereid herte te ontfangen, gelyk de Onze opmerken.

Wits. 11
Misc. tom.
1. p. 78.

Hoe het zy, dit middel was van een heilzame vrugt: *en het geschiedde als de Speelman op de snaren speelde, volgens den lait van Eliza, dat des HEEREN hand op hem quam.*

Kanttek.

„Hier door heeft men de kragt van profeteeren te verstaan, om deze Koningen raad te geven en te voorzeggen wat 'er geschieden zoude: zulk een kragt hadden de Profeten niet altyt, maar als het den HEERE behaagde hen die te verleenen. „Zo leezenwe ook Ezech. 1: 3. *des HEEREN hand was op hem*: en elders: 't welk Kap. 11: 5. dus verklaart word: *Zo viel dan de Geest des HEEREN op my en zeide tot my.*

Kap. 4: 27.

Marye
Barnum
88

Welke nu de Inhoud van zyne Voorzegginge geweest BETOGING. zy, zal uit het vervolg blyken. Wanneer wy teffens daar uit een Bewys zullen opmaken voor de Goddelykheid van Elizas Profeetis-ampt: waar van wy hier ook duidelyke straalen zien in de erkentenisse van Josafat en Jorams knegt, in de kloekmoedigheid van Eliza; en het ontfangen van des HEEREN Geest: waar van zelve Jesus Syrach meld. Kap. 48: 13.

TOEPAS-
SING.

Staanwe nu met onze aandacht by deze geopende geschiedenis en vooral by het laatste nog een weinig stil.

Het

Het Voorregt, 't welk het heir van de drie Koningen genoot, dat 'er een Leviet en Speelman ter opwekking gevonden wierde, geniet ook het heirleger der Protestanten, gelegert als in de woestyne van het Antichristis Edom: waar van men zeggen mag: *de Zangers gingen voor, de Speellieden agter, in het midden de Trommelende Maagden.* Pf. 68: 26.

Vraagtge, wie deze *Speellieden* zyn? Vooral de tegenbeeldige Levieten en Priesters, de dienaars in Gods huis en heiligdom: die zeer gepast by zulke *Speellieden* konnen vergeleken worden; vooral, wanneer zy van den **HEERĒ** aangestelt en geleert het geklank des Konings, het geluid van het H. Evangeli, laten horen; en een welluidenden ophof maken van des **HEEREN** heerlykheid in het zaligen van zondaren, en die zoete accoordstemminge van de Goddelyke waarheden; ja dan eens scherpe dan lieffelyke toonen slaan; dan hoge klimmen, dan lage dalen, opdat een ieder overeenkomstig zynen staat tot den dienst van God en zynen lof toebeleid, uitgelokt en opgewekt worde.

Het is nu myn werk niet te onderzoeken, welke *Speellieden* voor het oor, en wie voor het herte spelen: hoedanige toonen 'er geslagen worden, om het onderscheid tusschen nature en genade met den aankleeve van dien aantewyzen; of welk een accoord tusschen leere en wandel gevonden worde.

Och of 'er maar vele beluft waren om met aandagt en eerbied naar het geestelyk snarenspeel te luisteren om den inhoud door het oor in het herte te ontfangen!

Maar hadden wel eer de Evangelieboden rede van klagte: *Wie heeft onze prediking gelooft en aan wien is de arm des HEEREN geopenbaart?* als nog ontbreekt het des **HEEREN** dienaren niet aan stoffe, om zulk een klaagtoon op te heffen: *Wy hebben u op de snuyte gespeelt, en gy hebt niet gedanst: wy hebben u klaagliederen gezongen en gy hebt niet geweent.* Jcf. 53: 1. Matt. 11: 17.

1. Hoe vele die niet willen, dat men een geestelyken speelman tot hen brenge, ik late staan datze gewillig tot het gehoor zouden opkomen. Komt 'er nog een Pf. 58: 5, 6. menigte op; zy zyn als een dove adder [die] hare oore toestopt, opdatze niet hore naar de stemme des beleezers. Den eenen worden de snaaren niet konstig genoeg gestelt; een anderen te hoog, een derden te laag; den eenen worden de toonen te scherp, een anderen te zagt, een derden al te lang geslagen; verlangende dat het geluid der wereld in hunne ooren klinke.

2. Trouwens vele hebben geheel andere liederen, waar mede zy zig vermaken, niet in de schole van God maar van Baäl geleert; ik meene de zulke die hunne handen en tongen tot vuile en ydele liederen leenen.

3. 't Is waar, 'er worden ook heilige liederen onder ons gespeelt en gezongen, vooral in des HEEREN huis en den openbaren godsdienst: maar wat is dit doorgaans een redeloze godsdienst, zonder indruk, geeft en leven! waar van de HEERE mag zeggen: *Doet het getier van uwe liederen van My weg: ook mag Ik uw luitspel niet horen.* Amos 5: 23. *

4. En och of! de meeste, die tot het gehoor van het geklank des Evangeli opkomen, zig niet vergaapten aan de aangename stemme of gaven der Levieten, zonder den inhoud van het geestelyk snarenspeel te verstaan of te betragten! Zo was het in de dagen van den Profeet Ezechiël: tot wien de HEERE sprak: *Zy komen Ezech. 33: tot u, gelyk het volk pleegt te komen, en zitten voor uw aangezichte, [als] myn volk, en horen uwe woorden; maar zy doenze niet; want zy maken liefkozingeren met hunnen mond: [maar] hun herte wandelt hunne gierigheid na.* En ziet,

S)

* *Constantyn Huygens* heeft een boekken geschreven van het gebruik en ongebruik van het Orgel in de Kerken: waar in bedenckelyke zaken voorkomen, die de aandagt van vele geoefent hebben.

gy zyt hen als een lied der minnen, [als] een die schoon van stemme is, of die wel speelt, daarom horen zy uwe woorden, maar zy doenze niet. En is het niet even zo met u gestelt, alle gy blote belyders, die u met de uitwendigheden van den godsdienst vergenoegt? 't zyge die waarneemt uit gewoonte, 't zy uit huichelarye, 't zy geprangt door uw geweten om de consciencie te ontlasten, 't zy gedwongen door slaaffe vreeze, als gy met Joram in de benauwtheid zyt.

En hadde dan de tegenbeeldige Eliza niet genoegzame rede, om de zodanige ook zulk een woord toe te voegen: „*Wat hebbe Ik met u te doen?* Wat gemeenschap is 'er tusschen My en u, in zulk een huichelagtige of gedwongene waarneeming van Mynen dienst? *Gaat henen naar uwe valsche profeteen en priesters, welke gy zo stantvastig met uw herte aankleeft: laatze opstaan ofze u zullen verlossen ten tyde uwes quaads.*„ Ja schoon gy al met Joram aanhoudet en een bedriegelyke belofte aan Hem doet, Hy zal u egter *niet aanschouwen, nóg u aanzien* in gunste: omdat uwe toenadering tot Hem zonder boetvaardigheid, verootmoediging, gelove en liefde is. En wee u! als Hy dat momaangezigt u zal aflagten, en u opentlyk aanzeggen: *Ik hebbe u nooit gekent*, Matt. 7: 23. *gaat weg van My, gy die de ongerechtigheid werkt.*

O! dat dit woord nog voor u levendig en kragtig ware, scherpsnydender dan een tweefnydend zwaard, en des HEEREN Geest vrymagtig op u quame tot ontdekking, overtuiging en beschaming! Ach! datge door een magtige Hand wierdet opgewekt om tot den waren Eliza te komen met het offer van een gebroken herte en verslagen geest, om by Hem raad en hulpe te zoeken, eer gy geheel in de hand van uwe vyanden wordet overgegeeven!

Geloofte dat des HEEREN woord by zyne gezanten is: wy verzeekeren u dan op Gods getuigenisse;
 K datge

Luc. 15: 13-16. datge alle uwe dagen in een nare woestyne zyt omgetogen, en van nature omzwerft in een verafgelegen land, daar gy alles hebt doorgebracht en verteert, daar ge niets dan zwynen draf hebt, om uwen buik te vullen: datge op het punt staat, om in de handen van de helfche Moabiten te vallen en tot een roof van den duivel te worden; en dat gy, onbekeert stervende, eeuwig van dorst zult vergaan, en niet een drop water hebben, om uwe smagtende tonge te verkoelen.

Quam des HEEREN hand op u, dan zoud gy tot u zelve komen en met den verloren zone zeggen: *Hoe vele huurlingen myns Vaders hebben overvloed van brood, en ik verga van honger! Ik zal dan opstaan en tot mynen Vader gaan, en zeggen: Vader, ik hebbe gezondigt tegen den hemel en voor U: aanschouw het aangezigt van uwen Gezalfden; en zie my genadig aan in den Zone van uwe liefde.*

Pf. 84: 10.

Maar te vergeefs speelt men meermaal voor de grote menigte, die gene ooren heeft om te hooren, nog een hert om te verstaan.

Dies rigten wy onze aansprake nader tot u, gy godvrugtige, die met Josafats herte tot des HEEREN profeten opkomt, om het woord van God te horen in zulk een gesteltheid en tot zulk een einde als Hy heeft voorgeschreeven.

Leerzame zaken worden ons hier vertoont.

1. Hoe betamelyk het zy, voor allerlei ondernemingen van enig aanbelang, den HEERE raad te vragen in zyn woord en het gebed, opdatwe niet onverhoeds ons in den strik werpen. 't Is de grote les, van den Matt. 26: 41. groten Leeraar: *Waaket en bidde, opdat gy niet in verzoeking komet.*

2. Hoe gevaarlyk het zy, zig intewikkelen in de Spr. 13: 20. maatschappye der godlozen; want *die der zotten metgezel is, zal verbroken worden*: waar van Josafat, Petrus en andere het gevaar ondervonden.

3. Hoe

3. Hoe billyk het zy, in den dag der benauwtheid niet herwaart en derwaart om te zwerven; maar ootmoedig den HEERE te zoeken: naar het bevel Ps. 50: 15. *Roep My aan in den dag der benauwtheid: Ik zal er u uithelpen; en gy zult My eeren.*

4. En by dit laatste haddenwe lust nog een weinig stil te staan, en des HEEREN volk optewekken om te Profeteeren, daar de Schrift zo ernstig op aandringt. Het zyn niet alleen de Elizaas en openbare Profeteen, welken die pligt is aanbevolen: maar het raakt alle Gods kinderen, die de Zalving hebben van dien Heiligen, om uit een geheilig herte Jesus naam te belyden, elk in zyne betrekkinge.

En o! mogte ik den zodanigen tot een geestelyken *Speelman* verstrekken, om hen tot zulk een hemelwerk op te spooren! Ik zal my hier toe niet bedienen van vele drangmiddelen, die elders in de leere der Dankbaarheid geopent worden. Het is my genoeg met een woord te zeggen: dat niemand meer verplicht is om des HEEREN naam te belyden; dan zy, welke erkennen dat Hy zynen gansch naam in hen heeft willen verheerlyken. Niemand is 'er ook buiten u, Kinderen Gods, bequaam toe; want gy hebt niet alleen Gods woord by u, maar ook zynen Geest in u; Die zyne waarheden schryft in uw verstant en herte. En herdenktge hoe menigmaal de HEERE u in de benautheid ruimte, en in een dorre woestyne water verschaft tot verquikkinge: dit alles is een nieuw spoor om Hem eere te geven.

Ik behoeve het niet uit te breiden, dewyl het gelovig hert gaarn ter zaligheid belyd. Alleen vreeze ik, dat de eene of andere zwarigheid u belemmert.

De Een zal zeggen: *Hoe zal ik den HEERE een lied zingen in een vreemd land?* daar zo vele vreemde goden, beelden en verbafterde zeden zyn ingevoert? Maar even daarom is het des te nodiger: opdat de ongelovige worden

1 Kor. 14: overtuigt en geoordeelt, en vallende op hunne aangezichten God aanbidden en verkondigen, dat God waarlyk onder u is.

24, 25.

Een *Ander* zal inwerpen: ik ben zo verre van den hemel en zwerf om in een woestyne, in een dor land, zonder water. Maar overweegt dan, met een nauwkeurige aandagt, hoe zig David gedroeg, als hy was in de woestyne van Juda. Psalm. 63.

Een *Derde* zal klagen: ik hebbe tegenwoordig zo weinig bevinding van Gods goedertierenheid. Maar dit neemt uwe verplichting in genen deele weg: of zyn 'er dan gene dagen van ouds, waar in gy met Inarenspeel den **HEERE** plag te danken voor zyne weldaden? Blyft Hy niet lofwaardig in alle zyne wegen? En byaldien gy zynen weg nauwkeurig omtrent u nagaat, zoudge niet meer of min het spoor van zyne Goedheid, Wysheid, Magt, Trouwe en diergelyke heerlykheden kunnen ontdekken? *

Een

* Verheven zyn de uitdrukkingen van den dierbaren Heere *Lodenstein* in de Uitspanningen: p. 79, 80. Men hore nu alleen de 4de en 7de snede van zyn lied over sommige van Gods Eigenschappen.

Maar en is niet 's Hemels oog,
Of wy laag zyn, even hoog?
Zitten wy in treurig duister;
Nog behoud dat eeuwig Licht
Al zyn glans en al zyn luister,
Waerdig al ons lof en dicht.

Wysheid zonder eind of paal
Zyn Gods wegen altermaal.
Zynze zuurheid; zynze zoetheid;
Laat ons altyd zwygen stil;
Want de weezentlyke Goedheid
Maakt het goed, met dat zy 't wil.

Een *Vierde* zal 'er byvoegen: ik ben niet opgewekt, maar geesteloos en lusteloos; de harpen hangen aan de wilgen. Deze zullenwe uit de geopende stoffe nog het een en ander middel ter Bestieringe zoeken te geven.

1. Zondert u met Eliza af van den gemeenen hoop der godloze: ten deele om de oorzaken van uwe lusteloosheid ernstig natespeuren tot verwekking van schaamte en verootmoediging voor den HEERE: ten deele om onder indruk te komen van de heerlykheden Gods, vooral in het werk der Verlossinge doorstralende, en van het belang, dat gy 'er in hebt.

Pf. 1: 1-3.

Spr. 18: 1.

Job. 22:

21-23.

2. Gebruikt met gezetheid, eerbied en gelove de mid-delen van den HEERE tot uwe opwekkinge verordend; leezen en horen, overdenkingen en gebeden, 't gezang en de muzyke zelve in bequame gelegenheden: waar van David en andere heilige doorlugtige voorbeelden uitgelevert hebben.

3. Egter berust daar niet in, maar ziet onderdes uit en wagt op den Geest, en mengt uw geloof met zyne beloften: nauwkeurig lettende op zyne toenaderingen en tedere bewegingen; gereed om Hem in den gelove te ontfangen in een bereid herte: de Vader wil dog den Geest geven aan de gene die Hem daar om bidden.

4. Neemt dan die gelegenheden vlytig waar, welke u de Voorzienigheid laat voorkomen, om een ieder in zyne betrekkinge ootmoedig, eerbiedig en vrymoedig te profeteeren en Gods naam te belyden voor vrome en onvrome.

Wie weet? des HEEREN hand mogte haast op u komen, want zyn arm is niet verkort. *Och of! al het volk des HEEREN Profeten waren! dat de HEERE zynen Geest over hen gawe!* Amen.

Num. 11:

zy. 29.